

FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ MASARYKOVI UNIVERZITY V BRNĚ

KATEDRA POLITOLOGIE

**ZÁKLADNÍ POJETÍ
KRIZOVÉHO
MANAGEMENTU
V KONTEXTU SOUDOBÉ
BEZPEČNOSTI**

Procházka J.

MODERNÍ OTEVŘENÁ A DEMOKRATICKÁ SPOLEČNOST JE ZRANITELNÁ!!

*Svět je nebezpečné místo k žití; ne kvůli lidem, kteří jsou zlí,
ale kvůli lidem, kteří s tím vůbec nic nedělají.*

Albert Einstein

BEZPEČNOST A UDRŽITELNÁ PROSPERITA?

CÍLE

1. VYMEZIT POJEM *KRIZOVÉ ŘÍZENÍ*
2. VYTVOŘIT KONTEXT KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ A SOUDOBÁ BEZPEČNOST
3. PŘEDSTAVIT SYSTÉMOVÉ POJETÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

UČEBNÍ OTÁZKY

- Co je smyslem krizového řízení?
- Proč vytváříme systém krizového řízení v moderní společnosti?
- Jak je možné charakterizovat krizové řízení?
- Jak je možné charakterizovat systém krizového řízení?
- Jaké naplňuje systém krizového řízení funkce?
- Proti jakým hrozbám a souvisejícím rizikům je systém krizového řízení vytvářen?

OSNOVA

ÚVOD

1. VYMEZENÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ
2. SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ
3. VYTVOŘIT KONTEXT: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A SOUDOBÁ BEZPEČNOST

ZÁVĚR

LITERATURA

- [Modul J: ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky](#) (10,3 MB) s. 53-73
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení
- Vilášek J. a Fus, J. (2012): Krizové řízení v ČR na počátku 21. století. Praha: Karolinum.

Doporučená zdroje

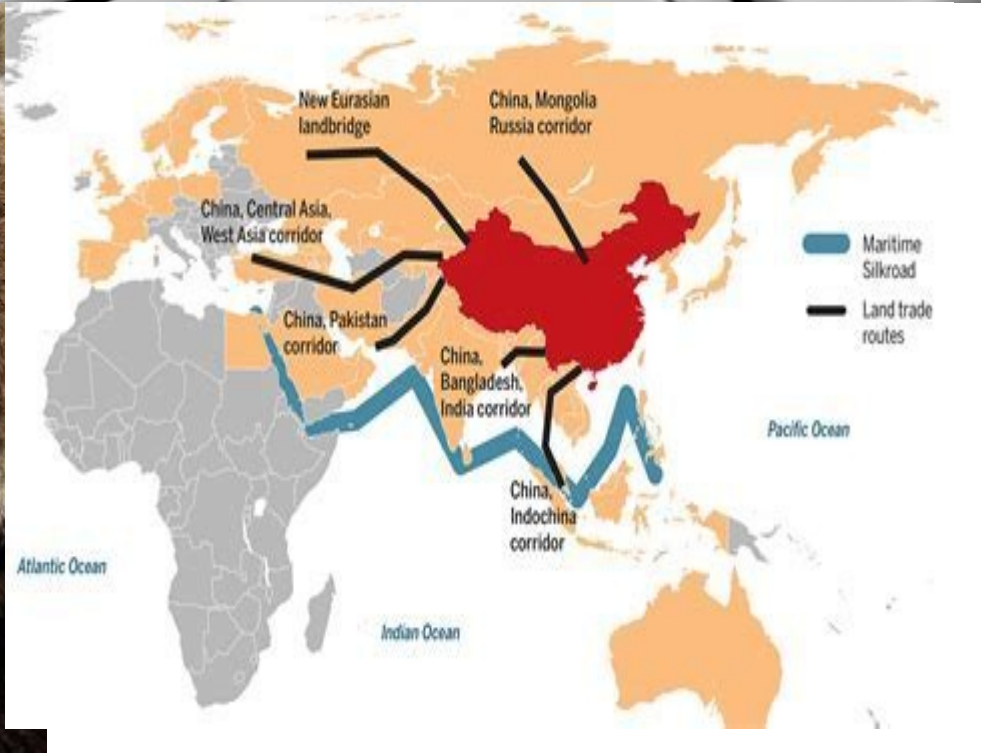
- Bezpečnostní strategie ČR 2015. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- SFA, FFAO (NATO) Dostupné z: [Allied Command Transformation Strategic Foresight Work :: NATO's ACT](#)
- Analýzy bezpečnostního a operačního prostředí CBVSS-UO. Dostupné z: <https://www.unob.cz/cbvss/Stranky/publikace.aspx>
- Analýza hrozeb pro ČR. HZS ČR. Praha 2015. Dostupné z: <https://www.bing.com/search?q=Analýza+hrozeb+Bohdaneč&cvid=d523da54f0cc4fe385803a7e633a1f99&pglt=41&FORM=ANNTA1&PC=ACTS>
- [Global trends 2040 : A More Contested World](#). Dostupné z: [Office of the Director of National Intelligence - Global Trends \(dni.gov\)](#)
- UN GLOBAL Assessment Report on Disaster Risk Reduction. Dostupné z: [Report 2019 | GAR \(undrr.org\)](#)

ÚVOD

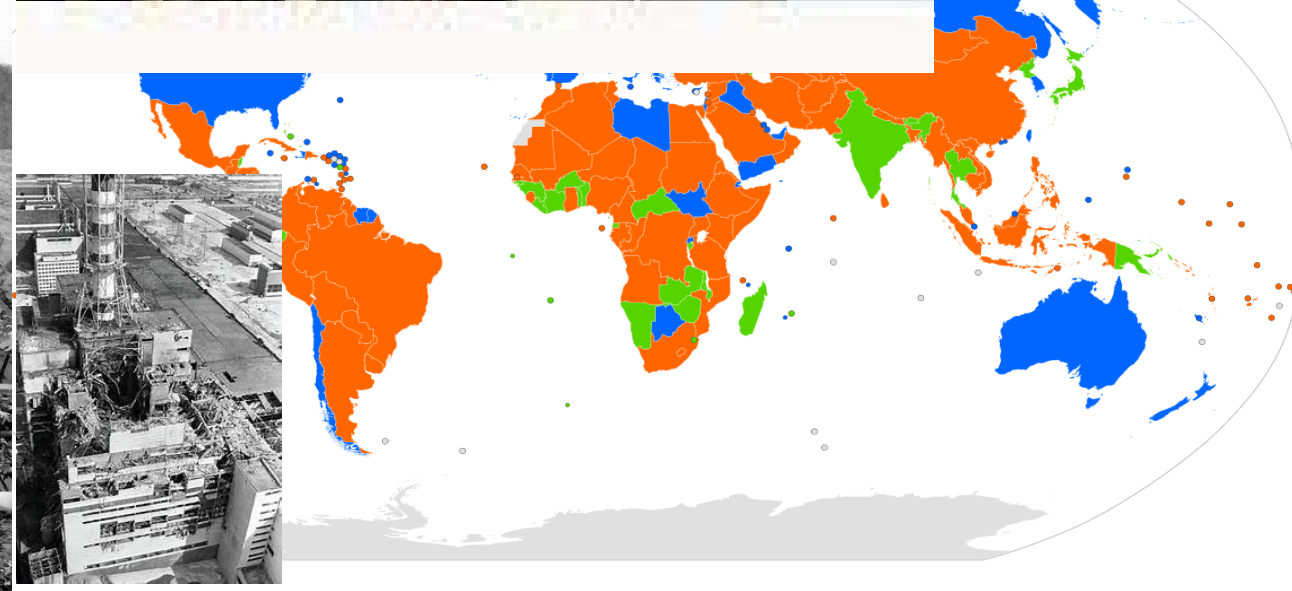
**V
O
J
E
N
S
K
É

H
R
O
N
B
Y**

**H
Y
B
R
I
D
N
I
H
R
O
N
B
Y**

NEVOJENSKÉ HROZBY

KLASIFIKACE HROZEB

- VNITŘNÍ x VNĚJŠÍ; VOJENSKÉ A NEVOJENSKÉ; ASYMETRICKÉ x KONVENČNÍ
 - Naturogenní (přírodní)
 - Extrémy počasí
 - Tektonická činnost
 - Nákazy
 - Antropogenní
 - Technické (havárie, požáry, nehody)
 - Ekologické
 - Agrogenní (eroze, degradace půdy)
 - Sociogenní (narušení dodávek vody, energií, potravin, terorismus, cyber, migrace, organizovaný zločin, korupce, propaganda)
 - Ekonomické (ohrožení prosperity státu, praní špinavých peněz, ohrožení prvků kritické infrastruktury)

OSNOVA

ÚVOD

1. VYMEZENÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

2. SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

3. VYTVOŘIT KONTEXT: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A SOUDOBÁ BEZPEČNOST

ZÁVĚR

POJMY: KRIZE A MANAGEMENT

Krize z [řečtiny](#)

- *krino* = vybírat, posuzovat, měřit mezi dvěma opačnými variantami
- *Krisis* = rozhodná chvíle nebo doba, rozhodnutí samo nebo nesnáze

Manage (řídit) = mít pod svým vedením, ovládat, spravovat, regulovat, usměrňovat.

Management

- soubor dovedností, technik, metod a principů pomocí kterých se plánuje, organizuje, koordinuje, kontroluje a usměrňuje práce lidí a to tak, aby bylo dosaženo cílů organizace.
- Průběžné funkce řízení: analyzování, rozhodování, realizace
- **Smyslem KŘ je dosáhnout cílů v rámci disponibilních zdrojů v daném prostředí!**
- **Cíle: předcházení a zvládnání krizovým situacím, příprava a plánování, obnova**

POJEM: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na:

- analýzu bezpečnostních hrozeb a souvisejících rizik;
 - krizové plánování a organizování činností;
 - realizaci opatření a kontrolu.
-
- Zahrnuje:
 - **přípravu** na krizové situace,
 - **řešení** krizové situace a **likvidační** práce,
 - **ochranu** kritické infrastruktury,
 - realizaci opatření v oblasti **obnovy** a **prevence**.

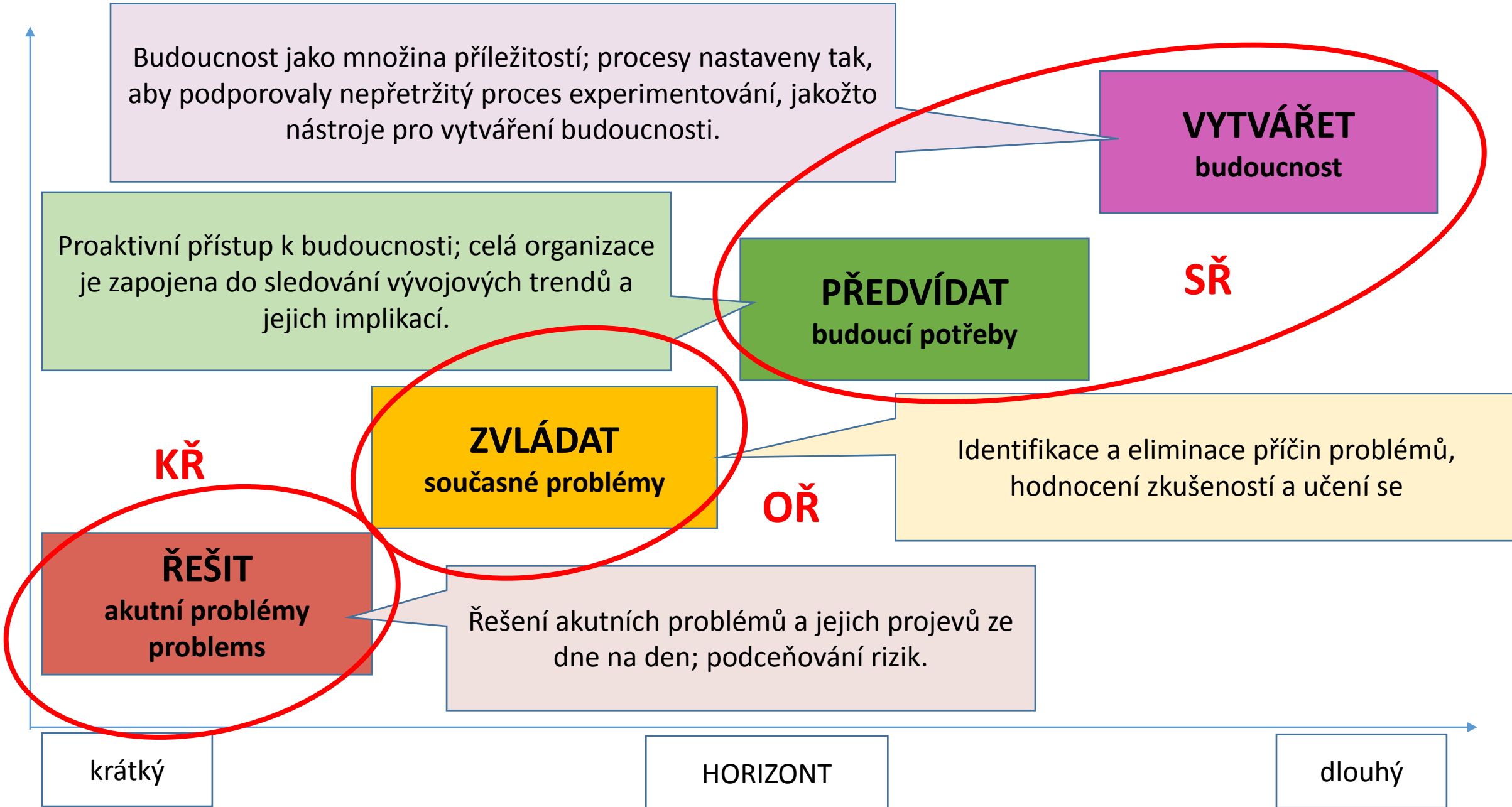
Zákon 240/2000, o krizovém řízení

POJEM: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

- Souhrn přístupů, metod, nástrojů, které využívají řídicí pracovníci k zajištění **funkčnosti referenčního objektu** (svět, spojence, stát, kraj, obec, občan) za **podmínek působení nepříznivých vlivů**, vyvolaných eskalací bezpečnostních hrozeb.
- Specifická forma managementu pro **zvládnutí situace** (krize), na které **nestačí běžné kompetence a prostředky** (zdroje).
- **Soubor činností** uplatňovaných v **systemu orgánů veřejné správy** s cílem:
 - **minimalizovat** (zamezit) možnost **vzniku krize**
 - **redukovat rozsah škod** vzniklé krize
 - **minimalizovat dobu jejího trvání**.
 - **odstranění škod, obnova funkčnosti** systému a jeho **další adaptace** v závislosti na získaných zkušenostech.

DOPADY: ZÁNİK SUBJEKTU, NARUŠENÍ JEHO FUNKCÍ, ZTRÁTY NA ŽIVOTECH, MATERIÁLNÍ ŠKODY, FINANČNÍ ZTRÁTY, ZTRÁTY DAT

OD HAŠENÍ PROBLÉMŮ K VYTVÁŘENÍ BUDOUCNOSTI

PŘÍSTUPY KE KRIZOVÉMU ŘÍZENÍ

- **Posilování kompetencí** všech aktérů pro plánování, přípravu, koordinaci a sjednocení postupů orgánů veřejné správy a právnických osob na krizové situace. **VZDĚLÁVÁNÍ, PRÁVNÍ NASTAVENÍ**
- Systematické **rozdílení nástrojů krizového řízení, příprava** na řešení krizových situací a pro zvládnutí jejich dopadů. (SCHOPNOSTI: DOTMLPFI)
- **Sjednocování opatření a nástrojů krizového a obranného plánování:** optimální využívání veřejných zdrojů, účinné plánování, koordinované využívání schopností orgánů veřejné správy a všech nástrojů státu a soukromého sektoru. (Komplexní přístup k bezpečnosti).
- **Příprava obyvatelstva** na řešení mimořádných událostí a krizových situací.
- **Prevence. Předcházení** mimořádným událostem a krizovým situacím.
- **Zvyšování odolnosti** státu proti hrozbám a souvisejícím rizikům.

ODOLNOST

- Základním prvkem krizového řízení: ODOLNOST (RESILIENCE)
- Schopnost odolat a zvládnout výzvy, zajištění kontinuity procesů, funkčnosti organizací.
- Schopnost adaptace a projít tranzicí, a to v udržitelné, spravedlivé a demokratické formě.
- Dotýká se všech veřejných politik.
- Odolná společnost se dokáže zotavit rychleji, vyjít z krize silnější a schopnější realizovat své dlouhodobé cíle.

**DŮVĚRA VE VEŘEJNÉ INSTITUCE, SDÍLENÍ SPOLEČNÝCH HODNOT,
SOLIDARITA, SOUDRŽNOST**

ČAS

- Základním omezujícím faktorem krizového managementu je čas.
- Včasnost reakce je imperativem pro minimalizaci dopadů a rychlé vyřešení krize.
- Jak získat čas?
- Zkrácení času na veškeré rutinní procesy:
 - typové plány, havarijní plány
 - předpřipravené reakce na vývojové situace (rozhodování),
 - zvládnuté stálé operační postupy,
 - pohotovost sil a prostředků
 - připravenost veškerých nástrojů KŘ

PŘEDPOKLADY PRO ÚSPĚŠNĚ ŘEŠENÍ KRIZE SE VYTVÁŘEJÍ PŘED JEJÍM VZNIKEM

CENTRALIZACE ROZHODOVÁNÍ

- Informované rozhodování z centrálního místa,
- Koordinace využití všech nástrojů – synergie!!
- Posílení pravomocí - kumulace moci (dočasné omezení demokratických procesů)
- Zrychlení legislativního procesu
- Nestandardní využití veřejných prostředků (odlišný pohled na hospodárnost a efektivnost), využití finančních rezerv
- Omezení svobod a práv občanů (dočasné)
- Strategická komunikace – potlačení nejistoty, posílení důvěry, zabránit panice
- Efektivní využívání materiálních rezerv společnosti

ČASOVĚ OMEZENÁ KUMULACE ROZHODOVACÍCH PRAVOMOCÍ – DIKTÁT MOCI

OSNOVA

ÚVOD

1. VYMEZENÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

2. SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

3. VYTVOŘIT KONTEXT: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A SOUDOBÁ BEZPEČNOST

ZÁVĚR

Krizové řízení

Cíle, úkoly
Požadavky na systém
Vazby na okolní systémy

Organizace

Prvky, struktura,
vazby (zákony,
INA, metodiky)

MTZ

IT
Informace

Lidé

Znalosti,
dovednosti,
zkušenosti

Procesy

Hlavní, podpůrné,
činnosti

VSTUPY

Politické zadání
Zdroje

VÝSTUPY

Schopnosti
Prosazení zájmů státu

Prostředí

Minulost – současnost - budoucnost

Bezpečnostní hrozby a rizika

Vojenství

Věda a technologie

Zdroje

Ekonomika

ROZVOJ, PŘIPRAVA, PLÁNOVÁNÍ

PREVENCE, REAKCE, OBNOVA

KRIZOVÉ ŘÍZENÍ SYSTÉMOVÝ PŘÍSTUP

MEZINÁRODNÍ

OSN

NATO

EU

NÁRODNÍ

VLÁDA

KRAJE

OBCE

INSTITUTE

PRŮMYSL

POŽADAVKY NA SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

- Prevence vzniku mimořádné nebo krizové situace
- Připravenost nástrojů a efektivní plánování (relevance)
- Nepřetržitost a pružnost velení a řízení po celý průběh krizové situace
- Centralizace rozhodování, decentralizace výkonu
- Interoperabilita (operační, spojení, materiálová)
- Koordinované zapojení všech složek
- Situační přehled v reálném čase (blízkém reálnému času): společný obraz o situaci – pochopení situace, podpora rozhodování
- Rychlá reakce (pohotovost), flexibilita (multifunkčnost)
- Krátký čas obnovení předkrizové funkčnosti (odolnost)
- Účinná strategická komunikace
- Zdrojová udržitelnost

STAVY SVĚTA

- **Běžný (mírový) stav:** nedochází k narušení života společnosti (fungování systému), přípustná míra narušení nevybočuje z rámce přijatých norem.
- **Nehoda:** škoda menšího rozsahu, pochází z lidské činnosti.
- **Havárie:** nehoda většího rozsahu. Mimořádná, částečně nebo zcela neovladatelná, časově a prostorově ohraničená událost. Hrozí nebo došlo ke ztrátě životů, poškození nebo ohrožení zdraví lidí a zvířat nebo životního prostředí a k prokazatelné újmě na majetku.
- **Mimořádnou událostí** je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie ohrožující život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací (zákon 239/2000 Sb., o IZS).
- **Krizová situace:** mimořádná událost, narušení **kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí**, vyhlášen je stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu („krizový stav“).
- **Válka:** válečný stav

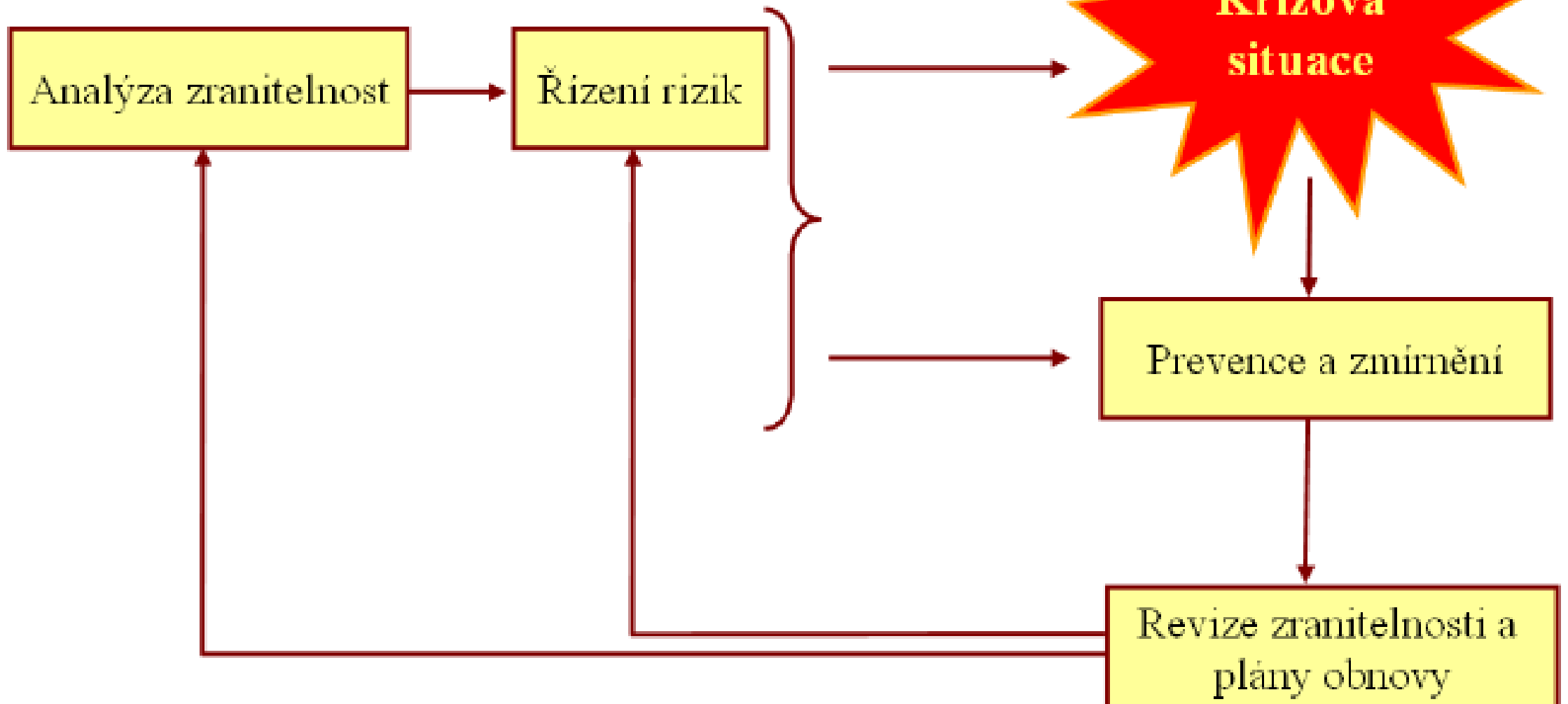
MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST

- Způsobená **přírodními vlivy**:
 - Povodně, zemětřesení, velké sesuvy půdy, sopečné výbuchy, orkány, tornáda, velké lesní požáry.
- **Havárie**:
 - Poruchy technických zařízení, nedodržení technologických postupů nebo selháním lidského faktoru.
 - Nejčastěji se jedná o únik nebezpečných látek nebo radiační nehody či havárie.
- **Antropogenní mimořádné události**:
 - Teroristické činy, sabotáže, žhářství
 - Útoky v kybernetickém prostoru, útoky na kritickou infrastrukturu

REAKTIVNÍ PŘÍSTUP K ŘEŠENÍ KS

PROAKTIVNÍ PŘÍSTUP K ŘEŠENÍ KS

OSNOVA

ÚVOD

1. VYMEZENÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

2. SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

3. VYTVOŘIT KONTEXT: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A SOUDOBÁ BEZPEČNOST

ZÁVĚR

BEZPEČNOSTNÍ PROSTŘEDÍ, POVAHA HROZEB

- Ekonomický a společenský rozvoj zvyšuje nároky na **zajištění bezpečnosti**.
- Bezpečnostní prostředí VUCA.
- Hrozby překračují hranice (globální charakter). **Omezena schopnost ČR reagovat samostatně.**
- Roste význam mezinárodního krizového řízení (OSN, NATO, EU).
- Systém kolektivní obrany NATO hlavní garance bezpečnosti státu.
- Povaha bezpečnostních hrozeb vyžaduje využití všech nástrojů moci státu (DIME).
- Vojenský a nevojenský charakter hrozeb / hybridní hrozby
- Opětovně roste význam vojenské hrozby – soupeření mezi mocnostmi

GLOBÁLNÍ TRENDY

- Globální populační růst a stárnutí moderního světa
- Křehká globalizace v multipolárním světě
- Industriální a technologická revoluce
- Soupeření o zdroje
- Změna rozložení moci v mezinárodním systému
- Nové domény soupeření mocností (SPACE, CYBER)
- Vývoj politiky v informačním věku
- Ekologické změny a změna klimatu

BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČR

- ŽIVOTNÍ ZÁJMY
- STRATEGICKÉ ZÁJMY
- DALŠÍ VÝZNAMNÉ ZÁJMY

ŽIVOTNÍ ZÁJMY

- Zajištění suverenity, územní celistvosti a politické nezávislosti ČR.
- Zachování všech náležitostí demokratického právního státu včetně záruky a ochrany základních lidských práv a svobod obyvatel.
- Pro jejich zajištění a obranu životních zájmů je ČR připravena využít všech legitimních přístupů a použít všechny dostupné prostředky.

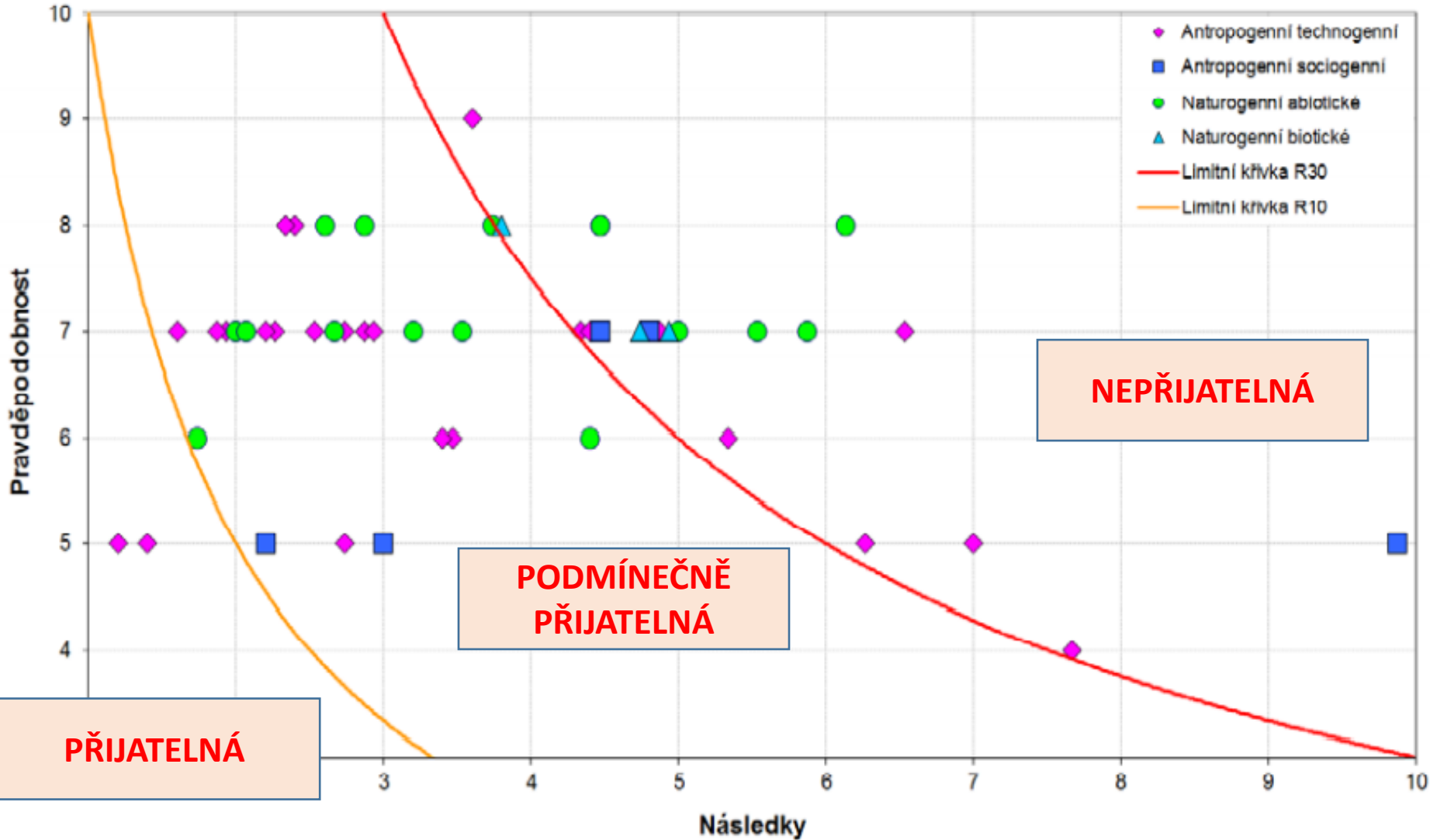
STRATEGICKÉ ZÁJMY

- Bezpečnost a stabilita především v euroatlantickém prostoru.
- Prevence a zvládání místních a regionálních konfliktů a zmírňování jejich následků.
- Zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivnosti OSN.
- Posilování soudržnosti a efektivnosti NATO a EU, transatlantické vazby, naplňování strategického partnerství mezi NATO a EU, komplementární rozvoj schopností.
- Rozvíjení role OBSE pro prevenci konfliktů, demokratizace a posilování důvěry a bezpečnosti, funkční a transparentní režim kontroly konvenčního zbrojení v Evropě.
- Podpora a rozvoj regionální spolupráce, podpora mezinárodní stability prostřednictvím spolupráce s partnerskými zeměmi.
- Podpora demokracie, základních svobod a principů právního státu.
- Zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva
- Zajištění ekonomické bezpečnosti a posilování konkurenceschopnosti ekonomiky
- Zajištění energetické, surovinové a potravinové bezpečnosti, strategických rezerv.
- Zajištění kybernetické bezpečnosti a obrany.

DALŠÍ VÝZNAMNÉ ZÁJMY

- Snižování kriminality (hospodářská, organizovaný zločin, informační, boj s korupcí).
- Posilování zpravodajské ochrany a obrany státu.
- Vytváření tolerantní občanské společnosti, potlačování extremismu a jeho příčin.
- Zvyšování efektivity státních institucí a soudnictví.
- Spolupráce veřejné správy s občany a podnikajícími fyzickými a právníckými osobami.
- Rozvoj občanských sdružení a nevládních organizací působících v oblasti bezpečnosti.
- Posilování veřejné informovanosti a aktivního podílu občanů na zajištění bezpečnosti.
- Vědecko-technický rozvoj, nové technologie s vysokou přidanou hodnotou, inovace.
- Rozvíjení schopností při zpracování a přenosu utajovaných, ochrana a dostupnost.
- Ochrana životního prostředí.

ANALÝZA BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK ČR

Rizika přijatelná

- Běžná činnost IZS

Rizika podmíněčně přijatelná

- Mimořádné události
- Havarijní plánování
- Typové činnosti IZS

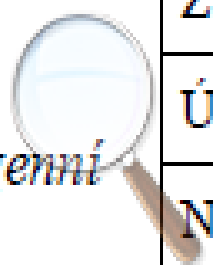
Rizika nepřijatelná

- Krizové situace
- Krizové stavy
- Krizové plánování
- Bezpečnostní systém

Nepřijatelná rizika

antropogenní

technogenní

Narušení dodávek potravin velkého rozsahu	MZe, MPO
Narušení funkčnosti významných systémů elektronických komunikací	ČTÚ, MPO
Narušení bezpečnosti informací kritické informační infrastruktury**	NBÚ, MV
Zvláštní povodeň	MZe, MV, MŽP
Únik nebezpečné chemické látky ze stacionárního zařízení	MŽP, MV, SÚJB
Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu	MZe
Narušení dodávek plynu velkého rozsahu	MPO, MV
Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu	SSHR, MPO
Radiační havárie	SÚJB, MV
Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu	MPO, MV
<i>sociogenní</i>	
Migrační vlny velkého rozsahu	MV, MZV
Narušování zákonnosti velkého rozsahu (včetně terorismu)	MV
<i>ekonomické</i>	
Narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu**	MF, ČNB

Nepřijatelná rizika		Dlouhodobé sucho	MŽP, MZe, MV
		Extrémně vysoké teploty	MŽP
<i>naturgenní</i>	<i>abiotické</i>	Přívalová povodeň	MŽP, MV, MZe
		Vydatné srážky	MŽP, MV
		Extrémní vítr	MŽP, MV
		Povodeň	MŽP, MV, MZe
		Epidemie - hromadné nákazy osob	MZd
	<i>biotické</i>	Epifytie - hromadné nákazy polních kultur	MZe
Epizootie – hromadné nákazy zvířat		MZe	

ZÁVĚR

- KRIZOVÉ ŘÍZENÍ JE MOŽNÉ VYMEZIT S VYUŽITÍM TEORIE SYSTÉMU
 - Cílevědomá lidská činnost
 - Reaguje (přizpůsobuje se) výzvám prostředí (mění se charakter hrozeb a jejich vnímání ze strany společnosti)
 - Je tvořeno řídicími a výkonnými prvky
 - Vazby jsou upraveny regulátory řízení
 - Realizováno je v rámci procesního nastavení
 - Řízení rizik (analýza rizik, prevence, příprava, plánování, reakce, obnova, tranzice)
 - Krizové řízení (minimalizace následků projevů hrozeb)
- UPLATŇOVÁN JE KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP (využití všech nástrojů moci)
- REALIZACE NA NĚKOLIKA ÚROVNÍCH (mezinárodní, národní, rezortní, krajská, obecní, podniková)

ÚKOL:

- Na základě dnešní přednášky zvolit krizovou situaci, která bude předmětem seminární práce
- Prvotní rešerše dostupných informačních zdrojů na jejímž základě provést základní charakteristiku situace:
 - O jaký projev hrozby či hrozeb se jedná (dle typologie hrozeb),
 - Kdy, kde a proč situace vznikla (pravděpodobný důvod vzniku)
 - Jaký byl její vývoj a jaké byly její projevy - důsledky
 - Na jaké úrovni a kým byla situace řešena
- Zatím neřešit JAK byla situace řešena!!